

SKOGSSKÖTSEL FÖR OLIKA VÄRDEN

EXKURSION TILL DRAKRYGGEN 15 MARS 2016

av Patrik Isacsson, Jägmästarstudent

”Varmt välkomna till SCA:s skogar här vid Drakryggen”, hälsade Birgitta Boström från SCA när alla fått kokkaffe av den lokala skogsvårdsentreprenören. Från exkursionsplatsen var utsikten över Lögdeälvsdalen vid och solen strålade. Tisdagen den 15 mars var årets första dag med riktig vårvinterkänsla. Med bland exkursionens fyrtio deltagare och föredragshållare fanns representanter från akademien, näringslivet, myndigheter och andra intresserade. Rennäringen företrädde av Vilhelmina Norra Sameby, som samsas med SCA om användningen av markerna kring Drakryggen. Jonas Stinnerbom, ordförande för samebyn, visade det med att välkomna deltagarna inte bara till SCA:s skog, utan även till samebyns renbetesmarker. Per Nihlén från Länsstyrelsen i Västerbotten lyfte även fram områdets betydande ekologiska värden som gör det högt intressant för skapandet av grön infrastruktur. Att markerna kring Drakryggen även är ett populärt rekreationsområde gör platsen idealisk för exkursionens tema.

På bussen ut från Umeå till Drakryggen hade Lars Östlund, professor i skogshistoria, gett en bakgrund om områdets historia. Under 1600-talet uppstod här flera nybyggen på marker där samer levde under många hundra år. Exakt hur länge är forskare oense om, men klart är att området länge varit viktigt för samiska näringar som jakt, fiske, skogsutnyttjande och

renskötsel. Närmare exkursionsplatsen hade renskötlaren Lars-Olof Baer fått mikrofonen och berättat om renarna som betade längs den upplagade skogsvägen.

”Fina gallringar för betet” kommenterade han nöjt. Contortatallarna som passerades fick däremot utstå en del kritik.

För det är inte alltid alla intressen går hand i hand med varandra. Skogsstyrelsen har därför krav på samråd mellan skogsägare och berörd sameby vid avverkning. Markerna kring Drakryggen har varit aktuella för samråd sedan åttiotalet. På exkursionsplatsen lyfte SCA:s distriktsansvarige Erik Sundström en tjock pärm inför deltagarna, samrådspärmen, med alla samrådsdokument från 1985 och framåt.

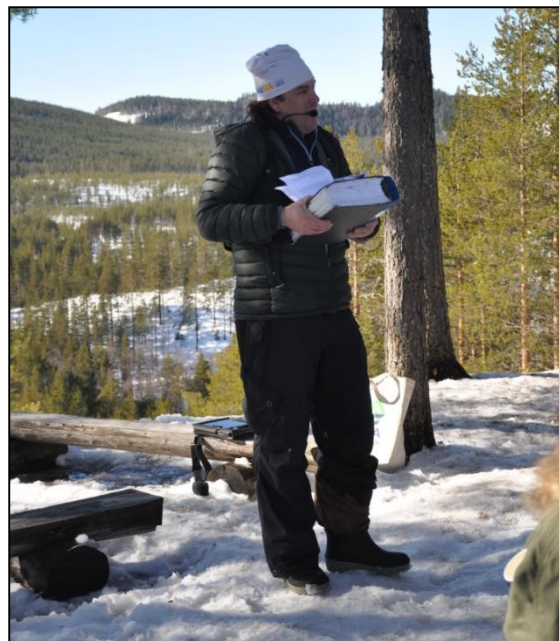
”Det har varit en lång resa”, sammanfattar han och trycker på att mycket har blivit bättre sedan samråden påbörjades för trettio år sedan. Skogsförvaltningarna har då som nu ett försörjningskrav mot industrin, men arbetet med försörjningen har blivit mer nyanserat sedan kravet på samråd infördes. En stor del av en distriktsansvariges arbetstid går till samrådsarbetet och även om mycket kan göras mer effektivt är dialogen viktig. Bland annat har skötselmetoderna kunnat anpassas, med exempel som tidiga och hårda röjningar som underlättar för markslaven eller undvika val av contorta i känsliga områden.

Lars-Olof Baer håller med om att mycket har förbättrats sedan starten för trettio år sedan, då han upplevde att samebyarna allt som oftast kördes över av skogsbolagen. Kraven från både myndigheter och certifieringar som FSC har betytt mycket för utvecklingen, liksom ny teknik. Kartor över renars flyttleder och uppehållsområden har tagits fram med hjälp av GPS-utrustade renar, kartor som har varit viktiga som utgångspunkt i samråden. Även om kunskapen tidigare funnits inom samebyn har kartorna gjort det lättare att kommunicera var renens nyckel- och kärnområden finns.

SCA:s hänsynskrav vid Drakryggen gäller inte bara samebyns renbetesmarker. Här finns även stora naturvärden. Per Simonsson, skogsekolog på SCA, berättade vidare om områdets värde för många rödlistade mykorrhizasvampar. De behöver kontinuitet i skogstäcket eftersom de är beroende av att träden försörjer dem med kolhydrater. Fröträdsställningar eller andra metoder för att bevara överståndare tills ny skog blivit etablerad är därför viktiga komplement till den generella hänsynen vid slutavverkningar. Sjuttiofem träd per hektar är ett lämpligt antal, väl utspridda över hygget.

Per Nihlén, reservatsbildare på Länsstyrelsen i Västerbotten, är positiv till beståndshänsynen SCA tillämpar. Det är ändå inte tillräckligt, eftersom det ofta krävs ett landskapsperspektiv. Fragmenteringen av biotoperna i Västerbotten hindrar spridning och därmed överlevnad av en rad rödlistade arter. Därför driver Länsstyrelsen på uppdrag av regeringen sedan några år tillbaka arbetet med att skapa så kallad grön infrastruktur. Det är ekologiskt funktionella nätverk för att bevara biologisk mångfald och viktiga ekosystemtjänster. Generell hänsyn är en del i det arbetet, även om huvudfokus är att bilda sammanhängande områden av naturreservat och frivilliga avsättningar. Till det kommer åtgärder som skapandet av död ved och naturvårdsbränning.

Efter en lunch med hemlagad soppa och renklämmor var det Vilhelmina Norra Samebys tur att ge sin bild av mångbruket. Klemet Klemensson och Ante Baer tillhör en yngre generation i samebyn som tar över mer och mer av den aktiva renskötseln. Det är ett arv

Erik Sandström från SCA berättar om samråden

och en tradition som de är stolta att bära vidare, även om det innebär ett hårt arbete. Med en stor karta över Västerbotten berättade de om renskötselns åtta årstider med renens förflyttningar från fjäll till kust. Brukandet av skogen som renen rör sig i påverkar renens rörelser, med vilseledande skogsbilvägar och störande markberedning. Det fanns ändå andra hinder som var större än skogsbruket. Vattenkraftsdammar tvingar dem att sträckvis transportera renarna med lastbil och vindkraftsparker skrämmer bort renar från områden som tidigare varit viktiga betesmarker. Det var tydligt att renskötselns landskapsperspektiv måste tas upp i fler sammanhang än i samråd med skogsbruket.

Rensköterna från Vilhelmina Norra Sameby var klivna till Länsstyrelsens naturvårdsarbete. Å ena sidan bidrar mer kontinuitet i granskogar till mer hänslav, å andra sidan ger skötta tallhedsskogar bra ljusförhållanden för marklaven. Naturvårdsbränningar ogillades eftersom det är förödande för marklaven som återhämtar sig långsamt. Både marklavs-förekomsten och flertalet naturvärden på magra tallhedar är bägge beroende av att marken inte blivit för intensivt brukad med gödsling eller plantering av contorta. Därför sammanfaller flera viktiga renbetesområden med områden som Länsstyrelsen anser som viktiga för grön infrastruktur.

Klomet Klemensson, Jonas Stinnerbom, Lars-Olof Baer och Ante Baer från Vilhelmina Norra Sameby berättar om renskötselns utmaningar

Till fikat bjöd samebyn på torkat renkött, basturökt renhjärta och renkorv till kokkaffet. Med nypåfyllda kaffemuggar gick exkursionen vidare till nästa föredragare. Linnea Carlsson drev tidigare projektet *Skog och Ren* för att skapa en gemensam kunskapsbas och öka förståelsen för skogsbrukets och rennäringens olika målsättningar. Bakom projektet står FSC-certifierade skogsföretag samt Samernas Riksförbund. Det projektet resulterade i en utbildning som vem som helst kan göra på projektets hemsida. De flesta som genomfört utbildningen är anställda vid skogsföretagens förvaltningar. Linnea Carlsson var glad att utbildningen användes inom skogsbruket, men var mindre nöjd över att utbildningen inte hade fått samma genomslag bland renskötare.

Lars-Olof Baer kommenterade det med att utbildning är bra, men att det är desto viktigare med erfarenhet av samråd. Dels tar det tid att bygga upp förtroenden mellan parterna, dels är frågorna ofta komplexa och tar tid att sätta sig in i. När skogsföretagen byter representanter till samråden blir det ett problem. Samebyarnas representanter har ofta posten länge och är väl insatta i samrådsprocessen. Det kan vara en anledning till att de inte vill gå utbildningen.

Skogskonsulents Cecilia Persson tog vid efter Linnea Carlsson och talade om vilken roll Skogsstyrelsen kan ha i samrådsprocessen. Skogskonsulenter kan gå in som tredje part när det behövs. Både renskötaren Lars-Olof Baer och SCA:s Erik Sundströms kommenterade

med att det oftast inte behövdes en tredje part i samrådsprocessen. Cecilia Persson var ändå övertygad att Skogsstyrelsens har en roll att spela, eftersom de även kan bistå med expertis i specifika fall. Sofia Blomqvist, expert på skogens sociala värden vid Skogsstyrelsen, inflikade att expertis och kunskap om digitala analysverktyg är exempel på hjälpmedel som Skogsstyrelsen kan bidra med.

Exkursionen avrundades med att ordförande för KSLA:s Skogsskötselkommitté Marie Larsson-Stern sammanfattade den positiva andan, som nog inte bara berodde på det strålande vädret. Dagen hade visat på en tydlig vilja att tillsammans lösa de intressekonflikter som kan uppstå när två näringar samsas om samma mark.

En av deltagarna på exkursionen var Johanna Fintling från LRF Skogsägarna. Hon hade också fått ett bra intryck av dagen, men hade gärna sett en diskussion om hur landskapsperspektiv kunde påverka det småskaliga. Privatskogsbruket har sällan konflikter med rennäringen, ofta tack vare att arealerna som brukas är små. Däremot blir det problematiskt med belastningen på enskilda skogsägare när myndigheter kräver storskaliga åtgärder som arbetet med grön infrastruktur. Det gäller särskilt när samordningen brister både inom och mellan myndigheter.

Hampus Holmström, analytiker på SLU och en av föredragshållarna under följande exkursion den 27:e april, kommenterar i efterhand att han var förvånad över att så pass få konflikter syntes. Det kan bero på att samråden är fungerande och att dialogerna är konstruktiva. Han hade dock gärna hört mer konkreta diskussioner eftersom exkursionens perspektiv oftast var ganska övergripande. Det landskapsperspektiv som diskuterades borde även sättas i kombination med långsiktighet. Istället för att som idag flytta runt avverkningar kan en långsiktig plan skapas för att skapa sammanhängande nyckelområden för rennäringen även i framtiden. Då kan vi även i fortsättningen hälsas välkomna till både SCA:s skog och Vilhelmina Norra Samebys renbetesmarker. På gemensam mark.